

PAKT MOLOTOV– RIBBENTROP

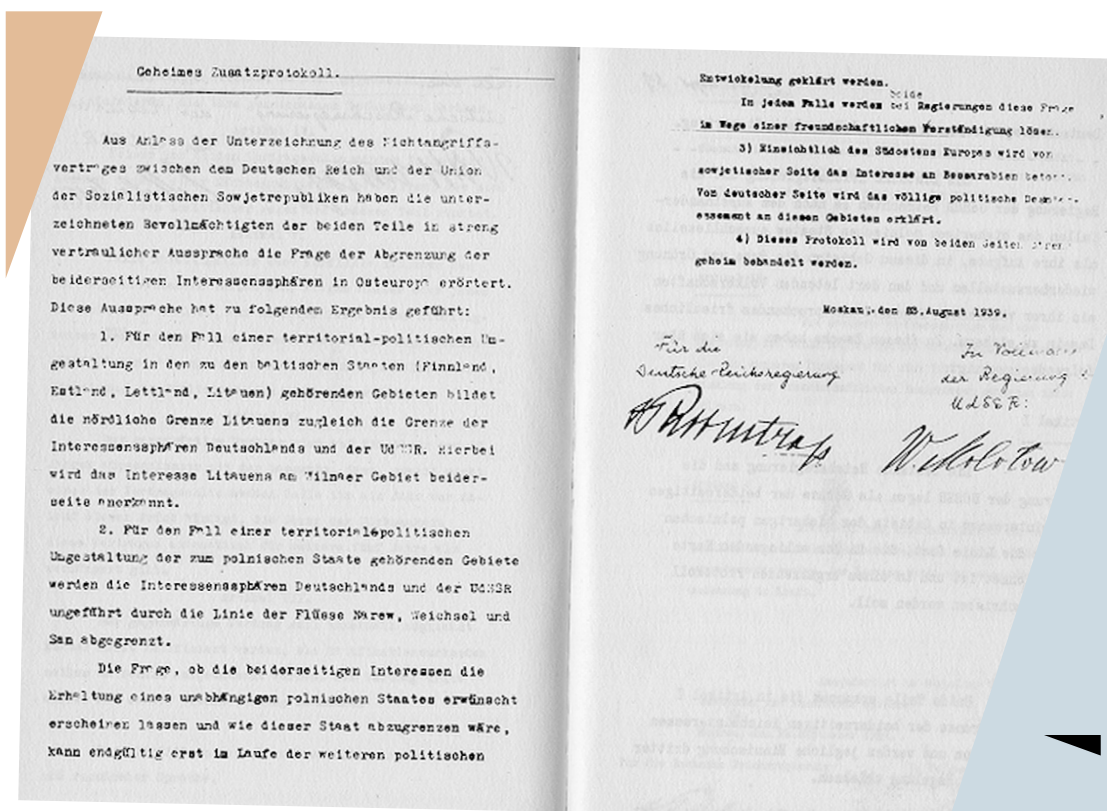
Známý též jako
„Smlouva o neútočení
mezi Německem
a Sovětským svazem“
23. srpna 1939

Pakt Molotov–Ribbentrop byl podepsán v Moskvě 9 dní předtím, než v Evropě začala II. světová válka.

Své jméno smlouva dostala po sovětském a německém ministru zahraničí, kteří ji podepsali.

Oficiálně to byla smlouva zaručující mír mezi dvěma národy, které se k sobě do té doby stavěly velmi nepřátelsky.

Obsahovala však také tajný protokol, který nastiňuje části Evropy, jež si každá země přála mít pod kontrolou.

Tajný dodatek k paktu Molotov–Ribbentrop označující oblasti německého a sovětského zájmu. Tato fotografie dokumentu byla vyhotovena obhajobou von Ribbentropa a Hermannu Göringa v rámci Norimberského procesu v roce 1946

OKOLNOSTI

1918

Konec první světové války zastihl Evropu ve stavu chaosu. Finsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva a Polsko vyhlásí nezávislost. Rumunsko zabralo Rusku Besarábii.

1922

Německo a Ruská socialistická federativní sovětská republika podepsaly smlouvu v italském Rapallu. Smlouvou se znovu nastolují vojenské a hospodářské vztahy mezi oběma národy a posilují se.

1926

Berlínská smlouva, první pakt o neútočení mezi Německem a Sovětským svazem.

Příslušník policie (vlevo) a příslušník oddílů SA, tzv. hnědých košilí (vpravo) – jeden z 50 000 nacistů v Prusku, kterého strana jmenovala jako člena tzv. „Hilfspolizei“ neboli pomocné policie.³

1933

Nacisté se v Německu dostávají k moci.

Duben – červenec 1939

Sověti zahajují simultánní rozhovory na jedné straně s Německem a na straně druhé s Británií a Francií.

1918–1922

Po sérii válek o nezávislost jsou pevně stanoveny hranice Polska a pobaltských států.

Polsko-sovětská válka. Polská obranná linie s kulometnou pozicí, Miłosna, obec Janki, srpen 1920.²

1936

Začíná španělská občanská válka. Němečtí vojáci bojují na straně nacionalistů, zatímco sovětské vojáci bojují po boku republikánů.

Francisco Franco.⁴

21. srpna 1939

Sověti ruší rozhovory s Británií a Francií.

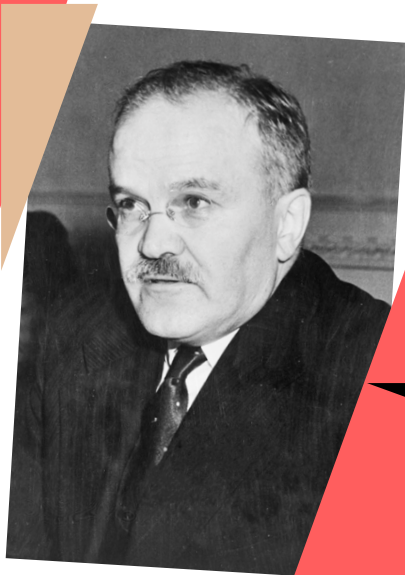
23. srpna 1939

Podepsán pakt Molotov-Ribbentrop.

KLÍČOVÉ POSTAVY

Sovětská strana

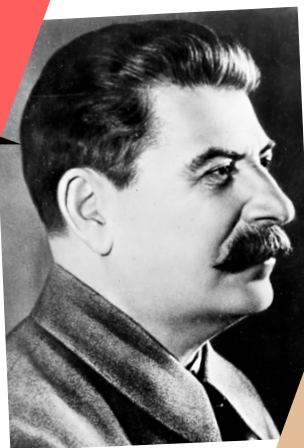

Vjačeslav Molotov

Sovětský ministr zahraničních věcí. Jeho předchůdce Maxim Litvinov preferoval smlouvu s Británií a Francií namísto s Německem. Sovětská politika se poté, co Litvinova v květnu 1939 nahradil Molotov, změnila.⁵

Josif Stalin

Diktátor a ministerský předseda SSSR. Stalin byl vždy skutečnou hnací silou sovětské zahraniční politiky.⁶

Hrabě Friedrich-Werner von der Schulenburg

Německý velvyslanec v SSSR. Byl to právě Schulenburg, kdo odvedl velkou část diplomatické práce na přípravě cesty k paktu.⁷

Joachim von Ribbentrop

Německý ministr zahraničí.⁸

Německá strana

SMLOUVA

Obě strany se dohodly, že „se zdrží jakéhokoli násilí, agresivního jednání a vzájemného útoku“.

Pokud by jedna z nich měla vstoupit do války s jinou zemí, ta druhá slíbila, že zůstane v neutralitě.

V případě sporu se strany zavázaly, že zůstanou neutrální a v případě potřeby budou usilovat o arbitráž.

Smlouva měla trvat 10 let.

V tajném dodatkovém protokolu obě země deklarovaly, které části východní Evropy si přejí mít pod svým vlivem.

Stalin a Ribbentrop po podpisu paktu mezi Sověty a nacistickým Německem, 23. srpna 1939.⁹

Tajný protokol

Sovětský svaz deklaroval svůj zájem o opětovné získání kontroly nad Finskem, Estonskem a Lotyšskem.

Litva měla spadat pod německou „sféru vlivu“. (Pozdější změnou byl vliv nad Litvou předán SSSR.) Obě strany se dohodly, že Vilnius bude zahrnut jako součást Litvy.

V případě tzv. „změny územního a politického uspořádání“ Polska se země měla rozdělit mezi Německo a SSSR.

Sovětský svaz také projevil zájem o Besarábii, což tehdy byla oblast ležící v Rumunsku.

NÁSLEDKY

Německo

Pakt Molotov-Ribbentrop dal nacistickému Německu jistotu, že do Polska vtrhne bez obav z odvetných opatření ze strany Sovětského svazu. Dne 1. září 1939 zaútočilo, čímž začalo druhou světovou válku.

SSSR

Dne 17. září Polsko napadla i Rudá armáda. O dva měsíce později napadla také Finsko. V následujících měsících byly okupovány Estonsko, Lotyšsko, Litva a Besarábie, které byly následně začleněny do Sovětského svazu.

Evropa

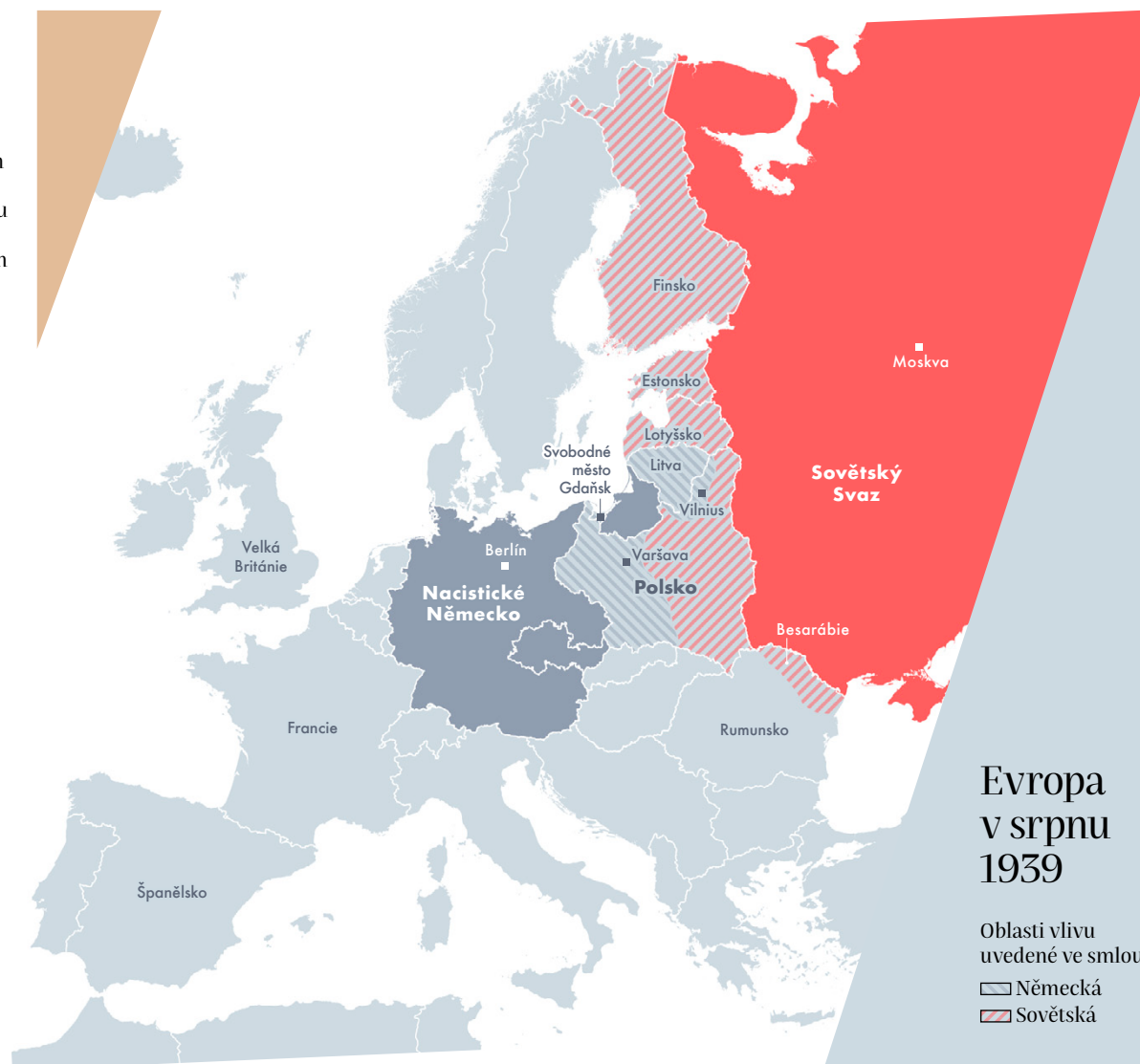
Paktem byly zmařeny britské a francouzské plány obkličít Německo nepřátelskými státy, jak tomu bylo během první světové války. V letech 1939–1941 Sovětský svaz poskytl Německu velké množství životně důležitých surovin, což Německu pomohlo pokračovat ve válce. K sovětskému vedení se také přidali komunisté po celé Evropě a přestali kritizovat Německo.

Konec paktu

Pakt Molotov-Ribbentrop dospěl k nenadálému konci dne 22. června 1941, kdy Německo napadlo Sovětský svaz. Německé jednotky dopochodovaly téměř až do Moskvy, než se nakonec obrátily zpět.

Dlouhodobé důsledky

Vytvoření německých a sovětských „sfér vlivu“ přineslo celému regionu strádání. Tisíce tzv. „politických nepřátel“ bylo zabito a stovky tisíců lidí bylo deportováno, aby se jim zabránilo v odboji. Po porážce Němců v roce 1945 pakt vydláždil cestu sovětské nadvládě ve východní Evropě.

European Network
Remembrance
and Solidarity

Pakt Molotov– Ribbentrop

Informační grafický materiál vypracovaný pro účely výuky v rámci projektu „Hi-story“. Výuka a studium evropských dějin 20. století.

Posláním výukového projektu „Hi-story“ je ukázat evropské dějiny 20. století z různých pohledů. Hlavním cílem projektu je zdůraznit potřebu výuky historie s vědomím, že názor sousedních zemí na stejnou historickou

skutečnost může být odlišný. Prostřednictvím výukového projektu „Hi-story“ se snažíme, aby učitelé a jejich studenti historii Evropy, tj. její rozmanitost a složitost, vnímali jinak, i přes místy opačné názory.

<https://hi-storylessons.eu/>
<https://enrs.eu/>

Zdroje financování ENRS:

Ministry of
Culture
and National
Heritage of
the Republic
of Poland.

Minister of State
for Culture and the Media

MINISTRY
OF HUMAN CAPACITIES

MINISTRY
OF CULTURE
OF THE SLOVAK REPUBLIC

MINISTRY OF CULTURE

Autoři

Keith Lowe,
britský spisovatel
a historik, jehož dílo
bylo přeloženo do
dvaceti jazyků po
celém světě.

Obsahová redakce:
Prof. Jan Rydel,
ENRS

Pedagogický
konzultant:
Julita Gredecka

Koordinace:
Maria Naimska,
Zhanna Vrublevska,
ENRS

Grafické zpracování:
Jasiek Krzysztofiak

Překlad z angličtiny do
češtiny:
Darren Chastney

Jazyková korektura:
Kamil Virág

Fotografie

Uvedeno dle pořadí:

1 Neznámý autor, Wikimedia
Commons, volné dílo.

2 Neznámý autor, Wikimedia
Commons, volné dílo.

3 Bundesarchiv, Bild 102-14381,
Georg Pahl, CC-BY-SA 3.0.

4 Biblioteca Virtual de Defensa,
MUE-120279, neznámý autor,
Wikimedia Commons, volné
dílo.

5 Národní archiv Nizozemska,
Bestandsdeelnnummer
900-8982, neznámý autor,
Wikimedia Commons, volné
dílo.

6 Oddělení tiskovin a fotografií
knihovny Kongresu USA,
ident. č. fsa.8e00858, neznámý
autor, Wikimedia Commons,
volné dílo.

7 Neznámý autor, Wikimedia
Commons, volné dílo.

8 Knihovna ETH, ETH-
Bibliothek_LBS_MH05-37-01,
Walter Mittelholzer, Wikimedia
Commons, volné dílo.

9 Bundesarchiv, Bild 183-
H27337, CC-BY-SA 3.0.